

Dosarul nr. 2ra-1633/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Buiucani (jud. P. Harmaniuc)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, L. Pruteanu, V. Buhnaci)

DECIZIE

16 octombrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh
Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de Anatol Mătășaru

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Anatol Mătășaru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată

împotriva deciziei din 21 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Anatol Mătășaru și menținută hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani

constată:

La 14 august 2018 Anatol Mătășaru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că în primăvara anului 2009, în temeiul plângerii sale, a fost intentat dosarul penal nr. 2009018092 de învinuire a lui Octavian Sîrbu și Igor Pîntea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) Cod penal, care până în prezent este pendinte pe rolul instanței de judecată.

A considerat că dosarul penal se tergiversează de către Octavian Sîrbu și Igor Pîntea, situație ce îi cauzează un stres emoțional puternic, îi dezvoltă fobie față de instanțele de judecată și pierderea încrederii în sistemul judecătoresc, motiv pentru care solicită repararea prejudiciului moral.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil

a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, 166, 167 CPC.

A solicitat constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. 20-1-8685-17072014 cu compensarea prejudiciului moral estimat la suma de 50 000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, a fost respinsă acțiunea ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 21 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Anatol Mătăsaru și menținută hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani.

La 18 iunie 2019 și ulterior la 12 iulie 2019, Anatol Mătăsaru a declarat recurs împotriva deciziei din 21 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că anume Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, aplicabilă speței, urmează a fi un remediu intern eficient de apărare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a hotărârii.

De altfel, în corespundere cu legea menționată, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

A considerat că rezonabilitatea în privința unei cauze urmează a fi evaluată conform criteriilor stabilite de jurisprudența CEDO: complexitatea cauzei, comportamentul părților, care include comportamentul reclamantului și a autorităților și miza pentru reclamant.

Astfel, în speță, cu referire la complexitatea cauzei, a indicat că la stabilirea nivelului de complexitate a cauzei se iau în considerație mai mulți factori, precum ar fi: complexitatea obiectului acțiunii civile, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părți în proces, sau elemente de extranietate, existența altor proceduri paralele etc.

Din materialele cauzei rezultă că acțiunea civilă are un obiect pe cât se poate de simplu, adică verificarea legalității unui act administrativ și încasarea prejudiciilor pentru încălcarea drepturilor sale, care nu necesită un volum probatoriu, careva expertize, audierea unor martori sau să conțină careva elemente de extranietate.

A precizat că dânsul s-a folosit cu bună-credință de drepturile sale procedurale și că toate acțiunile procedurale pe care le-a întreprins sunt prevăzute de lege, neconstituind un abuz din partea sa.

A evidențiat că chiar și instanța de fond a menționat că interesul său este unul explicabil atât timp cât este parte vătămată în dosarul penal unde polițiștii sunt inculpați de aplicarea torturii asupra sa.

A susținut că pentru întreaga perioadă de examinare a cauzei penale a rămas într-o situație de suspans, având în vedere că în toată această perioadă sunt la etapa ședinței preliminare.

Referitor la prejudiciul moral solicitat, a considerat că această pretenție urmează a fi admisă, făcând referire la Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă, în condițiile în care e cert faptul tergiversării examinării cauzei și respectiv faptul încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale unde figurează ca parte vătămată.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul legal.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) CPC, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 122 CPC, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante.

După cum rezultă din materialele cauzei, Anatol Mătășaru înaintând acțiunea în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale 20-1-8685-17072014 cu compensarea prejudiciului moral estimat la suma de 50 000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță prin hotărârea din 25 februarie 2019 a ajuns la concluzia respingerii acțiunii.

Judecând apelul declarat de către Anatol Mătășaru, instanța de apel l-a respins și a menținut hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția a fost dată de către instanța de apel fără elucidarea pe deplin a circumstanțelor cauzei și fără determinarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele invocate de părți.

Potrivit art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Instanța de recurs reține că, contrar acestor prevederi legale, atât instanța de apel, cât și prima instanță judecând cauza, ca temei de respingere a acțiunii, au reținut în linii generale faptul că în materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, victimele, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces, în afară de acuzat (bănuț, învinuit, inculpat), nu pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale, exceptând situația când victima unei infracțiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurii penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil, examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurii penale, situație în care poate fi apreciată și durata procedurilor penale, dar începând cu momentul înaintării acțiunii civile.

Sub acest aspect, au conchis că Anatol Mătăsaru nu a demonstrat înaintarea unei acțiuni civile în cadrul dosarului penal.

În raport de circumstanțele concrete ale cauzei, față de argumentele arătate în cererea de chemare în judecată și de conținutul înscrisurilor depuse în probațiune, instanța de recurs constată că decizia instanței de apel apare ca una contradictorie, fapt ce constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil.

Astfel, pe de o parte instanța de apel reține ca temei de respingere a acțiunii faptul că Anatol Mătăsaru nu a demonstrat existența acțiunii civile din partea lui în cadrul dosarului penal intentat în privința lui Octavian Sîrbu și Igor Pîntea, menționând, că calitatea de parte civilă este deținută de acesta începând cu data de 5 iunie 2017, iar pe de altă parte indică că, solicitând constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen a cauzei penale, acesta nu a indicat perioada în care se pretinde că a avut loc o asemenea încălcare, ca consecință, pretențiile pentru perioada de până la 1 iulie 2011, data intrării în vigoare a Legii nr. 87 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen a cauzei, urmează a fi respinse, deoarece sunt întemeiate pe o normă legală inexistentă în acea perioadă.

Aceste susțineri ale instanței de apel sunt cu atât mai neînțelese, cu cât Anatol Mătăsaru în susținerile sale în ședința examinării cauzei în prima instanță a indicat că nu poate răspunde exact dacă a înaintat acțiune civilă în cadrul dosarului penal.

Or, este necontestat faptul că partea vătămată și partea civilă în cadrul procesului penal sunt titulare ale unor interese legitime în apărarea drepturilor sale în urma infracțiunilor comise de persoanele terțe.

Iar, la caz, Anatol Mătăsaru pretinde neexaminarea în termen rezonabil a cauzei penale, unde el este recunoscut ca parte civilă.

Nu mai puțin important la caz este de menționat că, deși Anatol Mătăsaru în susținerea cerințelor sale face referire la dosarul penal intentat la plângerea în primăvara anului 2009 împotriva lui Octavian Sîrbu și Igor Pîntea, examinarea căruia nu este finalizată până în prezent, la materialele dosarului, este anexată

ordonanța de începere a urmăririi penale din 23 noiembrie 2009, emisă de procurorul militar în Procuratura militară Chișinău, prin care a fost dispusă pornirea urmăririi penale pe faptul excesului de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu de către colaboratorii MAI Floreac Ghenadie, Chirtoacă Viorel și Mocanu Alexandru, prin urmare în privința altor persoane, decât cele menționate în prezenta acțiune de către Anatol Mătășaru.

Toate aceste aspecte, evidențiază că instanța de apel și-a fundamentat soluția pe un material probator incomplet și contradictoriu, ceea ce echivalează cu o nesoluționare a cauzei pe fondul său.

Ca urmare, este incontestabil că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

Distinct de cele mai sus arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea pricinii instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Anatol Mătășaru.

Se casează integral decizia din 21 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Anatol Mătășaru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Victor Burduh

Ala Cobăneanu